Ч. 276 (11.527). Львів, середа 12. грудня 1928. Pocztowa opłata ryczałtem. Рік LXVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. шади. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. перепполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 15 леїв, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
" Друкарні: 29-26.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

ЯКА ЦІЛЬ?

Львів, 11. грудня 1928.

Ще 25. липня ц. р. появилася на сторінках „Діла" стаття пера акад. Сергія Єфремова п. н. „Про двох лицарів". Стаття була відповідю на поміщені перед тим теж на сторінках нашого органу статті п. Лівобічного про Українську Академію Наук і про відносини у ній. У статтях Лівобічного була критично порушена також діяльність президії Академії, до якої належав і акад. Єфремов. Акад. Єфремов зареагував на критику у формі окремої статті, виступаючи в обороні президії і тим самим у своїй власній. Очевидно, що він не здавав собі тоді справи з того, які наслідки і яку біду на його голову принесе сам факт, що він важився вислати статтю до „Діла", дарма, що у власній обороні.

На іншому місці подаємо за радянською пресою цілу низку постанов і протестів науков. кол та установ проти статті акад. Єфремова, які, очевидно, інсценізовані й ухвалювані по наказу згори. У тих постановах-протестах кваліфікується вчинок акад. Єфремова як протирадянський і протибільшовицький та взивається все громадянство не до чого іншого, а до обложення акад. Єфремова бойкотом, а Академію Наук до виключення його з Академії та позбавлення звання академика. Та є між тими протестами й такі, що кваліфікують вчинок акад. Єфремова як провину проти української національної (самозрозуміло: радянської!) культури.

З численних протестів усяких київських наукових установ і організацій наукових робітників виходить, що в „Ділі" можна писати неґативно про діяльність бувшої президії УАН і що можна неґативно ставитись і до особи акад. Єфремова та його діяльности, бо це все в порядку і це в тодішньому випадку було на руку деяким чинникам, — але боронитися проти закидів на сторінках тогож „Діла" неможливо і недопустимо, бо... це злочин і контрреволюція! Така муринська льоґіка гідна хіба тільки тих, що демонстрації проти акад. Єфремова орґанізують і яким залежить на тім, щоби його бодай морально умертвити. Але негідна вона ні людей науки ні взагалі людей культури, які цінять людську гідність і дорожать кожною думкою людини.

В даному випадку мова не про якогось авантюриста, не про якогось політичного спекулянта, що носив на собі стільки скір, скільки мав панів, але про людину науки, що внесла поважні цінности в українську культуру, що без сумніву працювала ціле життя для неї і що виконувала свої обовязки супроти свого народу та своєї культури все чесно і до того виконувала їх так, як уміла і так, як це їй наказувала совість. Але все це не має для теперішних всесильних керманичів громадського життя на Україні ніякого значіння. Для них найважнішим є те, чи акад. Єфремов писав, скажім, про Квітку, Нечуя-Левицького чи Коцюбинського або І. Франка як марксист чи ні, та чи у свої праці він вкладав потрібну для комуністів радянофільську тенденцію чи ні і накінець, чи оцінював всі літературні явища зі становища історичного матеріялізму чи ні.

Самозрозуміло що в даному випадку ми далекі від того, щоби братися за оборону акад. Єфремова перед тими, які вважають нас мало що не зрадниками українського народу, а наш орган органом „польського фашизму". Навпаки, ми свідомі того, що яканебудь спроба оборони акад. Єфремова чи його вчинків з нашого боку спричинилаб ще більше клопотів і горя самому акад. Єфремову. Але якщо ми всетаки спиняємося на теперішній історії з акад. Єфремовим, то тільки тому, щоби наша громада і зокрема наші читачі на основі цього виробили собі погляд на ті відносини і ту страшну невиносиму атмосферу, яка панує на Україні при більшовицькій владі, і в якій мусять наші вчені працювати та творити культурні цінности, бо цього від них вимагають комуністи з одного боку і український нарід з другого.

В цитованих на іншому місці постановах говориться, що академик Єфремов дав своєю статтею, чи точніше її змістом зброю в руки ворогів радянської влади. Отже тут слід категорично ствердити, що противникам комуністичної диктатури дають зброю проти неї самі комуністи своєю політикою, своєю господаркою, своєю нетерпимістю і щонайважніше, то такими історіями, які вони робили і роблять з акад. Грушевським по його повороті на Україну (вимога прилюдної заяви льояльности!), зі своїми партійцями Шумським, Максимовичем, Хвильовим, Досвітним та іншими, і накінець такою історією, яку затіяли тепер з акад. Єфремовим.

Бож затіяли це комуністи, а не наукові робітники, якби це декому здавалося. Спершу писав А. Хвиля (бувш. украін. есер) проти акад. Єфремова в звязку з його статтею в „Ділі" монструальні фейлетони в „Комуністі", потім Таран у „Пролетарській Правді", а щойно у висліді тих статтей почалися громадські репресії проти акад. Єфремова і його „злочину". Чим ті репресії закінчаться, невідомо. Але якби навіть вони у наслідках не спричинили того, чого вимагають від Академії (виключення акад. Єфр.), то всеж жертві тих репресій нанесуть вони стільки моральної муки, виставлять її на такі туртури, що вона дійсно може вийти з того цілком зломаною. А нема сумніву, що моральні муки відбиваються і на людському організмі дуже і дуже доймаючо.

Цікаво, що сказалиб радянські державники і пресові органи якщо в нас хтось почав би нагінку на тих українських вчених і авторів, які публікують свої праці в радянських літературних, наукових чи політичних органах? Вони прозвалиб це щонайменше нікчемністю. А що вони творять, що виправляють з акад. Єфремовим за те, що він важився виступити в своїй обороні на сторінках „Діла"? Невже від тієї статті ослабла радвлада, невже денебудь заломилася її політика, невже вона стала від неї хитатися? Нічого подібного! Ціла та нагінка випливає зі страшної нетерпимости і з непошанування заслуженої для української культури людини за те, що вона сміла стати в обороні своєї діяльности в Академії та протиставитися критиці на сторінках „Діла".

Накінець ще одно. Якщо діяльність акад. Єфремова булаб зі становища комуністів дійсно шкідливою для радвлади і якщо його стаття в „Ділі" спричинила теж шкоду для радвлади, то чи не краще його за те притягнути до законної відповідальности, так як це водиться всюди, замісць туртурувати та виставляти на прилюдне позорище заслужену для української культури людину? Бо яка ціль, яка розумна ціль тих моральних репресій?

Польсько-мадярська приязнь.

З приводу заключення польсько-мадярського договору.

Ще дня 30. м. м. підписано у Варшаві польсько-мадярський концилійційно-арбітражний і додатковий торговельний договір при співучасти мін. Залеського і мін. закордонних справ Мадярщини д-ра Людвика Вально. В договорі постановлено, що на випадок спору між обома державами спірні справи мають бути полагоджені при помочі т. зв. концилійційної процедури, очевидно тоді, коли спір не можна булоб усунути дипльоматичним шляхом. Якщо і цей шлях не довів би до порозуміння, то спірні справи має вирішити передбачений в договорі арбітраж.

Але крім матеріяльної ваги має цей договір чи не більше значіння моральне. На це звернено увагу і з польського і з мадярського боку. Заступник Мадярщини д-р Вально заявив після заключення того договору представникам преси, що взаємини між поляками й мадярами були від найдавніших часів дуже сердечні і не мали на собі ніяких темних рис. Щойно заключений договір скріпляє й утревалює постійно добрі відносини між обома державами і на найближчу будучність.

У звязку з підписанням польсько-мадярського договору появилися в пресі ріжні менше або більше сензаційні чутки. В деяких закордонних пресових органах можна вичитати навіть заключення, що цей договір є заповідю далекосягаючих змін в укладі міжнародніх відносин, зокрема на Сході Европи. Так у німецькій і більшовицькій пресі читаємо, що Польща взяла на себе місію погодити Мадярщину з Румунією з тією метою, щоби разом з забезпеченою Румунією розпочати війну з більшовиками. Знов-же „Берлінер Тагеблят" називає заключення цього договору актом, спрямованим проти Чехословаччини і вяже цей акт з недавньою польською нотою проти української політичної еміграції в Чехословаччині. Деякі газети згадують при цій нагоді й подорож ген. Ле Ронда, кажучи, що нитки польських інтриг сягають аж на Балкан.

Як мається справа в дійсности, важко сказати. На всякий випадок слід ствердити, що польська преса не надає польсько-мадярському договорові аж такого значіння. І варшавські і львівські польські щоденники називають коментарі більшовицької й німецької преси до того договору звичайними сплетнями, яких не можна брати поважно. Характеристична річ також, що празька офіціяльна „Чеськословенска Републіка", коментуючи голоси польської і мадярської преси в цій справі, зазначує що Чехословаччина не має причини до ніяких побоювань з приводу закріплення польсько-мадярської приязни.

Зате дає богато до думання становище мадярської преси, яка привязує до щойно заключеного договору великі надії. Деякі мадярські пресові органи надіються без обиняків, що кожний поляк дивиться на роздерту Мадярщину не тільки зі співчуттям, але й повитав у відповідній хвилі з щирої душі приєднання до Мадярщини всіх відібраних у неї земель. А „Пестер Льойд" не скриває зовсім того, що до ворогів Польщі треба зарахувати й Чехословаччину і каже, що привернення спільної польсько-мадярської границі як історична необхідність є конечне. Взагалі з голосів мадярської преси виходилоб, що польсько-мадярський договір може стати етапом, що доведе оба заінтересовані народи до тісної політичної співпраці, а навіть до політичного союзу.

На все те польська відповідальна преса заявляє тільки одно, а саме: підписання польсько-мадярського договору концилійційно-арбітражного й додаткового торговельного — поміри очевидної безпосередньої користи для обох держав — є нічим більше, тільки ще одним кроком на шляху до устійнення мира в Европі.

Pr. 5 0/28. Sąd okręgowy karny we Lwowie postanowił na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu Prokuratora przy tymże Sądzie: a) zatwierdzić po myśli przepisu z art. 76 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10. maja 1927 poz. 398 Dzup. Nr. 45 dokonane dnia 30. listopada 1928. przez Starostwo Grodzkie we Lwowie zajęcie czasopisma „Dilo" Nr. 265 z dnia 1. grudnia 1298 z powodu, że umieszczone w tem czasopismie artykuł pod tyt. „Bereżanszczyna" zawiera w sobie znamiona występku z art. I rozporządzenia Prezydenta Rzpolitej z 10 maja 1927 p. z. 399 Dzup. Nr. 45. b) wydać po myśli przepisu z artykułu 77 cytowanego rozporządzenia zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierszej stronie pod rygorem następstw przewidzianem w art. 60 tegoż rozporządzenia.

Lwów, dnia .. grudnia 1928. r.

Göttinger.

Pr. 541/28. Sąd okręgowy karny we Lwowie postanowił na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu Prokuratora przy tymże Sądzie: a) zatwierdzić po myśli przepisu z art. 76-go rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10. maja 1927. Nr. 45 poz. 398 Dzup. dokonane dnia 1. grudnia 928 r. przez Starostwo Grodzkie we Lwowie zajęcie czasopisma „Dilo" Nr. 269 z dnia 2 grudnia 1928 z powodu, że zamieszczone w tem czasopismie artykuły pt. 1) „Samooszuka i swidoma brechnia", 2) „Stari i nowi znakomi" zawierają w sobie znamiona a to: ad 1) zbrodni z § 65a) ustawy karnej, i występku z § 302 ustawy karnej, ad 2) występku z § 302 ust. karnej. b) wydać po myśli przep. z art. 77 cytow. rozporządzenia zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tegoż czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie pod rygorem następstw przewidzianych w art. 60 tegoż rozporządzenia.

Lwów, dnia 6. grudnia 1928 r.

Höttinger.

Pr. 544/28. Sąd okręgowy karny we Lwowie postanowił na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu Prokuratora przy tymże Sądzie: a) zatwierdzić po myśli przepisu z art. 76 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10 maja 1927 poz. 398 Dzup. Nr. 45 dokonane dnia 3 grudnia 192 przez Starostwo Grodzkie we Lwowie zajęcie czasopisma pt. „Dilo" Nr. 270 z dnia 4. XII. 192 z powodu, że zamieszczony w tem czasopiśmie artykuł t. „Swiata". lystopada" od słów „w 6 hod. wecz. w meszkanni" do końca artykułu zawiera w sobie znamiona zbrodni z § 65 a) uk. b) wydać po myśli przepisu z art. 77 cytowanego rozporządzenia zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie pod rygorem następstw przewidzianych w artykule 60 tegoż rozporządzenia.

Lwów, dnia 6. grudnia 1928.

Göttinger.

Нагінка на акад. Єфремова.

В 273 числі „Діла" подали ми за київською „Пролетарською Правдою" постанову харківського бюра наукових робітників, в якій це бюро кваліфікувало поміщення акад. Єфремовим статті (у власній обороні!) на сторінках „Діла" як шкідливе „для радянської державности" і крім того висунуло домагання, щоб „Академія Наук і секція наукових робітників поставили питання про відповідні висновки, що випливають з діяльности Єфремова". Нині ми позволимо собі далі зареєструвати голоси авторитетних київських наукових установ у тій справі. Хто буде їх далі читати, той легко прийде до висновку, що всі вони спричинені якимись іншими не науковими чинниками. Тай появляються вони чомусь дуже пізно, коли зважити, що стаття акад. Єфремова була поміщена в „Ділі" ще 25. липня ц. р., отже перед пятьма місяцями.

І так бюро київської секції наукових робітників відбуло своє засідання 1. грудня ц. р. і рішило: 1) що „стаття академіка Єфремова, вміщена в уидівському „Ділі", а також попередні його виступи (передмова до історії української літератури, що вийшла у 2-ох томах у Липську 1924 р.), що спрямовані проти радвлади і її політики(?) в культурному будівництві, використовуються контрреволюційними, антирадянськими силами проти Рад. України; 2) що своїми виступами акад. Єфремов фактично підриває(?!) процес українського культурного радянського будівництва, з чого користуються ворожі укр. рад. державності сили; 3) хоч акад. Єфремов у своєму листі пише, що „з часу свого повороту до Київа у 1921 р. я працював виключно на науковому полі, й не займався і не займаюся політикою ні явно ні потайки, я не мріяв і не мрію ні про які конспірації чи інтервенції, глибоко переконаний, що всяка інтервенція будаб тільки на шкоду трудящим", бюро секції проте відзначає, що акад. Єфремов у своїх поясненнях до бюра не осудив свого виступу в „Ділі", що є політичним виступом, не виявив свого ставлення до радвлади, її політики й досягнень у культурному будівництві; 4) в огляду на все вище наведене, бюро секції наукових робітників, стоючи на ґрунті захисту радянського культурного та політичного будівництва, рішуче осуджує антирадянські виступи академіка Єфремова". (Гляди: „Пролетарська Правда" з дня 2-го грудня ц. р.).

Професура, студенти і службовці київського сільсько-господарського інституту на своїх зборах 30. листопада ц. р. рішили: „Загальні збори з обуренням відзначають брехливий і ганебний виступ акад. Єфремова в реакційній закордонній пресі проти соціяльно-культурного будівництва на Україні, проти української Академії Наук, і вважають, що акад. Єфремову та його прихильникам **не може бути місця серед українського громадянства**, що акад. Єфремов не відповідає тим завданням, що їх покладають на академиків, на українську Академію, робітники і селяни України". Слід замітити, що на зборах, які приймали цю постанову, промовляли в дусі тієї постанови такі професори: Волк, Левченко, Щоголів, Новак, Чудінов і Ліпниченко.

Студентство, професори і службовці Київського Кооперативного Інституту на своїх зборах того самого дня приняли в справі акад. Єфремова таку постанову: „Збори з обуренням плямують антирадянський(?) виступ акад. Єфремова в закордонній пресі, де він говорить, що н'бито на території Радянської України не сприяють розвиткові української культури і цим самим дає змогу закордонній буржуазії використати цей наклеп для своєї ганебної мети. Збори закликають студентів, професуру та службовців осудити негідницьку поведінку акад. Єфремова та працювати ще з більшою енергією над соціялістичним будівництвом Радянської України". (Цю і повищу постанову цитуємо теж за київською „Прол. Правдою" з 2. грудня ц. р.).

Професура, студенти і службовці київського Ветеринарно-Зоотехнічного Інституту та Форштехнікуму на своїх зборах рішили: „Професори, студенти і службовці Інституту обурені антирадянським виступом акад. Єфремова, що свої явно антирадянські (?) настрої, свої необґрунтовані погляди щодо національного питання та української культури, хоче розвязати на сторінках фашистсько-еміґрантської національно-буржуазної преси за кордоном. Академик Єфремов перекручує дійсний стан науки, літератури та взагалі національної культури на Рад. Україні й апелює до наших ворогів. Він цим ще раз викриває себе, **як запроданця і агента(!!) протирадянських закордонних фашистських сил. Ми закликаємо інтелігенцію України осудити наявно антирадянський вчинок акад. Єфремова і вважати його поза лавами** Академії та радянської суспільности". (Гляди: „Прол. Пр." з 5-го грудня ц. р.).

Збори студентів, професорів і службовників Київського Гірничого Технікуму приняли в тій справі зовсім аналогічну постанову до вище наведеної.

Але найцікавішою для наших читачів буде постанова зборів „Київської Крайової Народів Сходу" в справі акад. Єфремова. Ось і вона: **„ми** (то значить народи сходу! — Ред.) **плямуємо антирадянський виступ у закордонній фашистській пресі академика Єфремова, де він робить наклеп на радянську владу. Ми вважаємо, що такому академичкові не місце серед українського громадянства"**. („Прол. Правда" з 5. грудня ц. р.).

Наведеного, думаємо, довол для представлення умовин, серед яких розвивається українська наука.

Громадяни! Поголовним членством дамо доказ перед світом нашої свідомости і національної гідности. Тому мерщій в ряди членів „Просвіти"!

За океаном.

Відгук листопадових подій.

Українська преса в Злучених Державах, Канаді і Бразилії переповнена описами того всього, що мало місце в перших днях листопада у Львові, а потім і в цілому краю. Описи ті, спершу побудовані на ріжних фантастичних вістях і чутках, тепер уже більше наближені до правди. В описах тих подано також менше або більше точно великі матеріяльні страти ріжних наших центральних установ, а між ін. і друкарні „Діла", але попри те наведено й такі установи між пошкодованими, які ніяких страт не потерпіли. Одночасно в цілій північній і полудневій Америці відбуваються масові віча і збори, на яких ухвалюються відповідні протести і збираються жертви на політичних вязнів і інші ціли. Коли вносити з дотеперішніх виказів, то збірка ця принесе грубі тисячі долярів.

Смерть д-ра Сохоцького.

Учений хемік і винахідник д-р Савин Сохоцький помер 14. м. м. у своєму домі при 207 Ембегест Ст., в Іст Орендж, Н. Дж. (недалеко Ню Йорку). Як ми вже писали, д-р Сохоцький затруївся тому 8 роки своїм власним винаходом, малюванням чисел годинників родовою краскою. В робітнях „Радіюм Корпорейшен" затруїлось також 5 жінок і спільник д-ра Сохоцького, д-р Едвин Леман, котрий помер ще в 1925 році. Лікар д-р Мартленд ствердив був, що рад дістався у великій силі до костей д-ра Сохоцького, а на це нема способів лічення. Одначе д-р Сохоцький, котрий теж був лікарем, вірив, що поволі вилічиться. Йому переливали кров 18 разів, але це вже не помогло, бо ще й прийшли ускладнення інших недуг і для нього не було виходу. Він стратив сили й поборів і так прийшов трагічний конець жертви науки і посвяти для свого винаходу. Д-р Сохоцький був тому три роки заможна людина, але нещасти із затроєними робітниками д-ра Лемана і його, а відтак тривале лічення забрали весь його маєток. Затроєні жінки одержали по 10.000 дол. і далі діставали по 600 долярів річної підмоги, одначе по смерти д-ра Сохоцького ту підмогу стратять. Д-р Сохоцький був галицьким українцем. Приїхав до Америки тому 22 роки і важко працював, заки добився майна і видного становища. Був жонатий теж з українкою. Мав тільки одну доньку, яка віддалася за американця Річерда Т. Генсона. Прожив він усього 46 літ. Пок. д-р Сохоцький тому 8 літ був заінтересувався українським банком і старався помогти цій справі, але тоді вже була серед українців неохота до підприємств по ріжних невдачах і він знову відсунувся був до своїх праць. Мав покійний теж широкі знайомства з видними американцями і пресою і нераз інформував їх про українські справи.

На рідношкільні теми.

Як створити постійну матеріяльну базу для „Рідної Школи"?

Фінансовий стан „Рідної Школи" є від цю пору так тяжкий, що грозить розвалом нашого приватного шкільництва. Муситься отверто сказати українському суспільству, що істнування нашої школи висить на ниточці, яка ось-ось може урватись.

І справді довги Р. Ш. ростуть прогресивно з року на рік і якщо відносини не поправляться, то ці довги будуть рости дальше аж до межі, за якою починається банкроцтво.

Та колиб навіть і припустити, що борги вдалосяб якимсь чином всетаки покрити, себто не допустити до формальної фінансової катастрофи, то при несталости й нереґулярности грошевих приходів Р. Школи не можна думати про розвиток нашого приватного шкільництва. Наше вчительство не видержить довго на своїх позиціях у вічній непевности, чи на слідуючий місяць буде що вложити до уст та в постійній тривозі за забезпечення своєї екзистенції на старости літ. Тут не сміємо завелико рахувати на патріотизм учительства, бо на все є свої межі. Безумовно досі воно доказало свою надзвичайну відданість виховній [ідеї]

В. ПАНЕЙКО.

ЗАПАХ ПАРИЖА.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, початок грудня 1928.

I.

Запах Парижа? Але-ж це „запах" бензини, тобто випарів бензини і диму бензинового. У самому одному Парижі є автомобілів одна третина того числа, що в цілій великій Німеччині. І кожного дня їх тут більше. Вулиці ними заповнені. Переходити з одної сторони вулиці або площі на другу — важкі завдання, яке вимагає безперервної напруги нервів: вразить вас ваші нерви на одну частинку хвилини і ви мерлець або каліка. Кожній без винятку день приносить нових убитих, а всі шпиталі й клініки мають окремі великі салі для ранених автомобілями, і салі ці кожного дня свіжо переповнені. Можете собі уявити, який — серед таких відносин — „запах" цього городу. Захлинетеся ним, надихаєтеся і самі не знаєте на скільки років він вкорочує ваше життя. Нюхаєте і — проклинаєте. І зітхаєте: от, якби то дихнути чистим повітрям — морським, гірським або просто сільським. А виїдете відси на село, чи за кордон, то швидко-швидко ви розпочинаєте числити дні й години, коли знову свята поверне́теся, сюди, тобто в це непорівнане місто. Тужите за запахом Парижа.

II.

Зрозуміло, що не за запахом автомобілів. А за тим неуловимим, неозначеним незбагненим запахом духовим Парижа, який полонює вас і, раз полонивши, вже держиться вас до суду віку вашого. Коли у вас є чутливість на моральну атмосферу, коли ви не з роду позбавлені духового й умового змислу, то поживши тут, ви вернетеся в батьківщину з нестертою печатю паризького, тобто французького духа — чи воно вам подобається чи ні. В „Подорожньому щоденнику фільософа" найцікавішій й найзамітнішій появі німецького післявоєнного ринку, граф Кайзерлінґ силкується проаналізувати цю виключну й виїмкову, без пари в історії й географії світа — моральну атмосферу Парижа, критику та прозову: прочитайте, коли вам справи духа не байдужі, відповідні сторінки в першому томі книги Кайзерлінґа. Може воно вам дасть охоту прочитати книжку цілу — то й [...] пожалуєте: вона вам відсвіжить і вимикує голову після нестравних нісенітниць нашого домашнього — пожальси, Господи! — „фільософа націоналізму".

Чарови французького духа, моральному запахові Парижа не міг і не хотів опиратися Михайло Рудницький, а його „Нагоди й пригоди" — пророчистий цьому доказ.

III.

Пророчистий і — чому не сказати відразу? — дуже гарний.

А несподіванка наша від десяти любовних історій Рудницького тим більша, що — чому й не признатися? — брали ви цю книжку в руки не без певного незвісного сподіваного, вдається вам, твори не зійма досвідами наших українських авторів за останніх яких 20 років. Що й казать! Слава й розквіт нашого красного письменства — перед нами, не за нами. А трохи не все, чим благословили нас останні два десятки років у літературній творчости, носило на собі або блідуй й сіру приналежність [...]ичної анемії, безталанної безкровности й нудности, або — в кращому, тобто Винниченківському разі — знаки, правда, безперечної стихійної дужости, та, на жаль, часто-часто обезцінені варварською, українсько-російською розперезаністю і понижені слабістю думки, кволістю умових і моральних засобів, якими розпоряджав автор. Відстрашаючий зразок суміші елементів творчої сили з абсурдами паперових конструкцій — була „Сонячна машина".

Як вам після 20 років таких літературних переживань, властиво: розчарувань, не бути скептичним перед кожною новою книжкою, присланою зі Львова чи з Київа?

IV.

„Нагоди й пригоди" навівають на вас легенький та ніжний запах Парижа, духовий запах Франції. Психольоґічна манера Рудницького в прослідкуванні й висловлюванні мотивів людських поведінок вяже його зі своєрідною психольоґією французьких моралістів („моралісти" — не те, що „моралізатори"!). Вони підказують йому проблеми, вони підбадьорюють його цікавість, вони вастрюють його зір. А міру його означив пізніше Рудницькому стара та все молода **Sagesse** французька. Як перекласти цю назву на нашу мову? Словом „мудрість"? Хіба, що так, бо іншого слова не знаходимо. А проте — воно не зовсім вірно. Славянська „мудрість" чи німецька **„Weisheit"** — мають у собі якийсь німб урочистости, торжественности, незвичайности зовсім чужої французькій **Sagesse** — буденній, щоденній, самозрозумілій, безпретенсійній роздумі над розумним і практичним веденням життя.

Знаємо, що сказане тільки — неточне й неповне. Але як інакше це сказати? Рудницький і Кельчицький, наші старі товариші з цього городу, зрозуміють сказане. А інші — може зацікавляться питанням і шукатимуть шляху до нього і до його розвязки.

V.

Чому саме „любовні" історії? Невже нема інших проблем, як тільки любовні? Смієтеся, коли стрічаєтеся з такими увагами і коли хтось вмовляє у вас, що в театрі, в повісті чи в оповіданнях любовні почування й пристрасти вже буцім-то відвікували свій вік. Треба бути старою панною, щоб таке казати. Питаємось: що саме вставите на сцену або в повість, на місце любови? Строгі чи нестрогі науки? Амбіції? Відзначні фільософічні пропаґанда в роді Яцкова? Соціяльні нісенітниці а ля Винниченко? Інше щось? Все те химера і дим. Воно нудне й непікаве. А досвід показує, що тільки ті письменники ставили на добру карту, котрі виводили перед наші очі (здавна, що вже мільйоновий раз з черги) вічний і невмирущий поєдинок чоловіка з жінкою. Навіть тра-

українській нації, але дальше перетягати струнки патріотизму не позволить людські нерви та здоровля!

При такім непевнім і на перший погляд безнадійнім стані Р. Школи наші кращі кваліфіковані фахові й педагогічні сили є і будуть змушувані шукати певнішої праці деінде (навіть і у наших сусідів), що матиме дуже небажані наслідки для нашого приватного шкільництва: рівень наших шкіл буде низький та не зможе конкурувати з польськими державними школами. А це тягом поведе наше шкільництво до упадку. Який-же вихід з тої тяжкої ситуації? Бо вийти з неї мусимо. Всіж добре здаємо собі справу, що нація без своєї рідної школи чекає занепад.

Мусимо якось вратувати та забезпечити її розвиток, якщо зуміємо забезпечити їй сталий мінімальний бюджет. Чому цього не зроблено досі? Тут мусимо сказати собі тяжку гірку правду. Мимо того, що Р. Ш. існує вже не від сьогодні, ми ще досі не вміли спопуляризувати серед широких українських мас ні змісту ні значіння Р. Школи. Наше село в масі не знає і не розуміє, що таке Р. Школа! Хто не вірить цьому, радже йому переїхатися по наших пересічних селах (там, де нема Кружків Р. Ш.) і то навіть такому, що має опінію свідомого села та запитати його мешканців про Р. Школу. Здивується тим дивним явищем, що пересічно 90 проц. людей не дасть вам бажаної відповіді! А доки такий стан істнує, не може бути мови про якусь масову постійну жертвенність бо на незнану, невідому ціль нема ніколи охоти жертвувати.

Отже, в першу чергу треба повести уварну кампанію для спопуляризування ідеї Р. Школи серед українських мас. Для цього мало самих писань. Тут треба живого слова і діл. В кожній місцевости потрібно дати цілу низку рефератів популярних викладів не тільки про Р. Школу та її значіння, але й на різні теми: господарські, економічні, про кооперацію, гигієну, ветеринарію і т. д. а тим, щоби все-таки виразно підкреслити, що ці виклади даться від імени Р. Школи, або взагалі у звязку з нею.

При теперішньому стані Р. Школи вона ще не в силі сама перенести тієї акції. Не має вона на це ані грошей, ані відповідно зорганізованого технічного апарату. За цю роботу мусіли би взятися також і наші культурно-освітні й економічні установи, а не головним чином „Просвіта", „Сільський Господар" (агрономи) та кооперативи. В місцевостях, де Кружки Р. Школи є добре зорганізовані та мають відповідну кількість людей та засобів, можна буде обійтися без згаданих установ. Але таких місцевостей поки що є мало. Від тої освідомляючої праці залежатиме успіх організації постійного припливу матеріяльних засобів для Р. Школи. Як це зробити?

Мусимо подбати, щоби по можливости в кожному селі заснувати Кружок Рідної Школи. Спочатку це буде робитися в більших, свідоміших селах, а потім цю акцію пошириться і на останні менше свідомі села. (Очевидно в залежности від місцевих обставин може і кілька сіл мати один спільний Кружок). Дальше треба старатися всіми силами, щоби з кожного господарства став хтось членом Кружка, чи то господар, чи господиня, або взагалі хтось з родини. Тому, що при теперішніх тяжких і непевних матеріяльних відносинах на селі селяни майже ніколи не мають готівки (а звичайно вони взагалі нерадо платять грішми), слід завести довгий внесення членських вкладок натурою і то не разом, а малими ратами. Конкретно: Кожне господарство дасть Кружкові одно яйце в місяць, себто на рік 12 яєць і це власне буде членська вкладка. Заряд Кружка буде дбати, щоби кожного місяця стягнути ту рату, бо зібрати потім разом більшу кількість яєць буде з різних мотивів (навіть психольогічних) трудніще. Там, де є кооперативи, будуть віддаватися ці вкладки просто в кооперативі (де будуть ці яйця продаватися), при чому прийдеться привчати людей до того, щоби самі в час вносили оці датки. Кожний такий член Кружка буде мати свій окремий рахунок, де кожного разу точно буде записуватися принесена частка.

Повітові Кружки що-місяця забиратимуть від поодиноких підлеглих Кружків зібрані вкладки, по яких можна буде судити про стан кожного Кружка. В разі виявлення якихсь недомагань в якімсь Кружку, вжиється відповідних заходів для усунення цих хиб.

В кінці року всіх поодиноких членів кожного Кружка оголосить Повітовий Кружок в спеціяльно виданому (по можливости — друкованому) звіті і таким чином кожний член матиме можливість дістати немов би потвердження Р. Школи про одержання цею вкладок.

(Кінець буде.) **Інж. І. Лучишин.**

Громадяни! Памятайте, що скріпленням основ „Просвіти" скріплюємо належитий розвиток народнього життя. А зробимо це як члени „Просвіти".

Консолідація наших соціялістів.

Установчий зїзд українських соціялістів що стоять на політичній платформі „Вперід-у".

В днях 8. і 9. грудня відбувся у Львові конгрес, скликаний старанням Української Соціялістичної Групи „Вперід" (давньої УСДП).

В конгресі взяло участь коло 100 осіб, делегованих ріжними робітничими центрами Галичини. Були теж представники селянства. Найбільше делегатів вислало Підкарпаття, головно деревний промисл. Зїзд відкрив д-р Лев Ганкевич.

На конгресі виголошено такі реферати: Програма партії — реф. В. Темницький; Сучасне політичне положення і український пролетаріят — реф. ред. І. Квасниця; Професійні спілки — реф. д-р Р. Скибінський; Преса — реф. А. Сабат. Над усіма рефератами, зокрема-ж над програмою партії, відбулася жива дискусія, яка тривала до пізної ночі в суботу і цілу неділю.

Зїзд станув на становищі самостійної політичної організації українського пролетаріяту міста й села, виніс постанови в справі загрози фашизму та оборони демократії, як і проти інтервенційних спроб. Рішив також приєднати сили зорганізованого українського пролетаріяту до міжнародньої робітничої організації. Справу Інтернаціоналу передано Екзекутиві, котра має в тій справі скликати окремий зїзд партії. В справі професійних організацій конгрес станув на становищі єдности професійного руху з домаганням автономних прав для українського робітництва та представництва в Централі. Органом партії буде часопис „Вперід".

До Центрального Комітету вибрано: д-ра Льва Ганкевича, як голову, а як членів увійшли до Ц. К.: ред. І. Квасниця, д-р В. Старосольський, П. Буняк, А. Кусик, В. Темницький, М. Гарасимець. До Ширшого Комітету входять 12 делегатів з провінції.

За унормування правного відношення робітників пера.

Як відомо, небавком має бути внесений в соймі проект закону, що нормуватиме правне відношення робітників пера до видавництва, в якому вони працюють. В цій справі відбулася в днi 9. п. м. нарада представників усіх львівських щоденників. Після реферату ред. д-ра Кордиса розвинулася обширна дискусія, в якій проект закону піддано дуже різкій критиці, після чого вибрано окремий субкомітет, зложений з фахівців, який виробить свій власний проект у цій преважній справі. Про сам проект і його тенденцію напишемо завтра.

По широкому світі.

Окупаційна влада заборонила німцям будувати нові мости над Реном. Соціялістична фракція внесла з цього приводу інтерпеляцію в парляменті.

Муссоліні не поїде на сесію Ліги Націй до Люгано.

Англійський парлямент приняв при першім читанні проект про скасування смертної кари, більшістю... одного голосу.

Заст. президента швайцарської „Національної Ради" вибраний кандидат соціялістів Грабер.

Представник міжнародного бюра праці Альберт Тома закінчив переговори з нанкінським урядом щодо співробітництва між Китаєм і бюром праці.

Американський конгрес (парлямент) почав свої наради.

Сойм баварський рішив більшістю боронити самостійности Баварії в відношенні до Пруси.

Ріжні вісти.

НА ВОЛІ.

На протязі суботи, 9-го і неділі, 10-го грудня, випущено на волю всіх студентів, арештованих в Академічнім Домі. Випущено їх з причини недостачі обтяжуючих доказів.

З ПРОМОВИ МІН. СТАНЄВИЧА.

Відповідь пос. Баранові.

На засіданні бюдж. комісії 10. грудня мін. Станевич виголосив промову, в якій м. і. відповідав пос. Баранові. Сказав, що Банк Рольний мусить співділати з українськими госп. організаціями, але мусить бути контроля над ним, щоби поміч ішла лише на госп. цілі, а не на політичні, бо є люди, які держать „рускі" госп. організації в повнім терорі. Добро „руского люду" є в інтересі держави. Мін. у тій справі матиме конференцію з міністром внутр. справ.

ОТВОРЕННЯ СЕСІЇ РАДИ ЛІГИ НАЦІЙ.

Дня 10. грудня Рада Ліги Націй мала коротке засідання під проводом Бріяна. Мін. Бріян висловив вдоволення з приводу видужання мін. Чемберлена, Штреземана та Тітулеску та що вони можуть взяти участь у нарадах. Представник Еспанії предложив, щоби найближча сесія Ради Ліги Націй відбулася в Мадриті.

На денному порядку теперішньої сесії є 40 справ бюдж., адм., правної та політ. натури. Литовсько-польську справу реферуватиме Кінонес де Леон. Польський уряд зложив звіт із останньої кенігсберської конференції.

ВАЛЬДЕМАРАС ПРО ВИЛЬНО І ЛІГУ НАЦІЙ.

В офіцерському клюбі в Ковні Вальдемарас говорив про політ. положення Литви. Незалежність Литви може істнувати лише тоді, коли її столицею буде Вильно. Литовці не можуть приняти простягненої руки Польщі, бо на ній не засохла ще кров. Ліга Націй не має основ мішатися у польсько-лит. конфлікт. Вальдемарас сумнівається, чи Польща осягне свою мету, себто поліквідування знаціїв. До Люгано їде з переконанням, що краще вмерти, ніж піддатися противникові.

ПРОМОВА ЛІТВІНОВА.

На засіданні ВЦВК-ту заступник комісаря заграничних справ Літвінов виголосив промову про міжнародне положення СРСР. СРСР має армію готову до бою тому істнує вже 12 літ. Щодо Польщі, то вона відкинула предложення пропорціонального зменшення зброєнь і не приняла більшовицького предложення пакту про неагресію. Польща постійно ухиляється від заключення торг. договору, а переговори зачинає лише на те, щоби їх зірвати.

ВІЙНА В АФГАНІ.

Афганське посольство в Льондоні дістало з Кабулю вістки, що представники племени Шінварі після невдачі біля Джалябаду, де втратили 300 вбитих і 200 полонених, почали переговори з Аманулою. Побоюються, що розбиті повстанці переступлять кордони Індії.

КЕРОВНИК ШКОЛИ ВКРАВ 10.000 ЗОЛ.

В Новосілці (пов. Сянік) керовник школи Стан. Гурський вкрав із каси „Стефчика" 10.000 зол. На місце приїхала люстраційна комісія. Гурський втік.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·87·50—8·88·00, канадійський долар 8·81·50—8·82·00 чеська корона 0·26·33—0·26·66, австрійський шілінг 1·25·00 1·26·00, румунська лея 0·05·00 0·05·50, француський франк 0·34·50—0·34·75, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00 фунт штерлінгів 43·30·00 43·40·00, радянський червінець 26·50 27·00.

Золото: 20 корон 36·50·00—36·80·00, 20 франків 34·20·00—34·40·00, 20 німецьких марок 41·80·00—42·10·00, 10 російських рублів 46·60·00—47·00·00.

Срібло: Австрійська корона 0·69·00—0·70·00, 5 австрійських корон 3·60·00—3·65·00, австрійський фльорен 1·71·00—1·82·00, російський рубель 3·00·00—3·10·00, копійки за рубель 1·50·00—1·55·00.

Збіжжя.

Пшениця дворська 46·00—47·00, пшениця селянська 44·00—45·00 жито галицьке 34·75—35·75, ячмінь галицький броварний 34·50—35·50, ячмінь на млинок 28·50—27·50, ячмінь пастівний 33·50—35·25 овес галицький 29·25—30·25, кукурудза румунська 44·00—44·50, бараболя промислова 4·75—5·00, фасоля біла 75·00—100·00, фасоля кольорова 50·00—55·00, фасоля краса 65·00—75·00, горох ніг-Вікторія 45·00—35·00, горох пільний 37·00—39·00, бобик 32·75—33·75, мішанка паст. в зерні 00·00—00·00, вика 38·00—39·00, сіно солодке пресоване 18·00—0·00, солома пресоване 33·75—35·75, льнянка 8·00—9·00, гречка 51·50—52·50, ріпак 72·00—74·00, дубіль синій 70·00—72·00, мука пшенична 65 проц. 72·00—73·00, мука житня 70 проц. 51·00—51·00, гриска кукурудзяна 60·00—70·00, мука кукурудзяна 49·00—51·00, отруби пшеничні 24·00—25·00, отруби житні 41·50—23·00, крупи гречані 63·50—70·50, крупи ячмінні 90·00—92·00, просо 48·00—50·00, пенцак 49·00—50·00, накуття льняні 43·50—44·50 мак сивий 177·00—187·00, мак синій 90·00—100·00, мак красний 115·00—125·00 Мішки ютові виробу Страдом Варта 1·68—1·72, мішки ужиані добрі 1·15—1·35.

ґікомедія пристрасти скупаргова, хоча її виводить перед нами сам Мольєр чи Бальзак, тільки тим осягла свою розміряну й умовну безсмертність, що вклався в неї зелений лавр кохання і торкнув живі струни в усіх серцях, таємних і тремтючих.

Стільки про „теми" Рудницького, а на поліщення старих шаблів — махніть рукою.

Рудницький пізнав ту велику правду, що людське життя — безупинний зиґзаґ поміж бігуном духа, бігуном душі і бігуном тіла, плоти. А його книжка показує нам кілька рисунків, нюансованих і драматичних, тієї життєвої мережки.

Чи дасть він нам нові свої рисунки? Із свіжих обсерванцій? Не знаємо. Можемо тільки висловити свої теплі побажання.

VI.

Ще одна річ. „Історії" Рудницького читаєте, порозумієте й оцінюєте абсолютно так, якби це був якийнебудь добрий автор француський, англійський чи польський. Повчення Рудницького не вимагає від нашого громадянства системи протекційної. Така система протекцій власної, рідної продукції іноді може й допільна й корисна в національній економіці, в суспільній господарці. На жаль, її прикладають у молодих і незрілих, обїзнених суспільствах не тільки до торговлі й промислу, а й до письменства, мистецтва й навіть політики. Візьміть в руки якийсь журнальчик — білоруський, скажімо. Кожний плаксивий віршомаз, кожний тенденційно-патріотичний оповідач — висланлений там під самі небеса, наче новий Данте або Тиртей. Це одночасно зрозуміле, і зворушуюче, і — страшенно шкідливе. Це протекція, охорона не сили, а кволости, не талантів, а міщенів. Це заповука слави — химерної, правда — для нездар і недвчинників, це охорона нечбальства, лінивства, неуцтва, глупоти.

Здорове громадянство мусить чим борше визволитись від тієї „протекційної системи" однаково в ділянці письменства й мистецтва, як у ділянці політичної творчости. Це нелегко, бо „попередженії" боронитьcя. Позвольте, просимо, на натяк особистий — зглядом на частини тільки особистий. Коли перед війною в „Літ. Наук. Вістнику" (в розмові про „Культуру й Критику") так в „Ділі" ваш співробітник домагався, щоби „рідних" письменників і артистів міряти такими самими мірами, як мірять своїх літератів скрізь у світі, як „у людей", то вилили на нашу біду голову цілі скирти примостей — з боку „затрощених" „творців" і їх прихильників. А коли після війни ми захотіли розглядати події наших останніх 10 років і оцінювати їх діячів з такою самою мірою людських і національних-політичних вимог, з якою мірять своїх щасливіші і зріліші громадянства, то оборонці нашого Капітолю закричали на караул: мовляв: „опльовують українських революціонерів".

Здорова нація, повторюємо, мусить (мусить під загрозою своєї будучини) перейти до порядку над одними й другими криками й плачами.

НОВИНКИ

— **Арештування й труси.** Довідуємося, що арештували Марію Слоньовську при вул. Замойського 9., в 7-го перевели два труси в о. І. Туркевича, пароха церкви св. Пятниць, один дома в 8. год. уночі, другий в 11. год. у полудне в офіцинах і арештували дві його доньки Марію Лучинську та Лідію Туркевичівну, студ. фільософії.

— **Добрий приклад.** На Шубертівськім концерті 7. грудня ц. р. у Львові, улаштованім заходом „Бояна" і Товариством ім. М. Лисенка вручено п. О. Бандрівській і В. Божейковій на естраді замість квітів грамоти з подякою від „Рідної Школи" за 50 зол. підмоги на шкільні потреби. Публика відповіла на це френетичними оплесками. Сподіємося, що за цим гарним прикладом підуть і інші наші товариства, артистки й артисти. Бо навіть найдорожчі квіти давнуть, а найменші лепти, складені на рідну освіту, можуть причинитися до того, що вона розквітне.

— **З музичного життя.** Музичне Т-во ім. Лисенка у Львові святкує в осені цього року 25-літній ювилей заснування Вищого Музичного Інституту у Львові. В програму свята входять: 1) Поминальне Богослуження за померших членів у церкві св. Юра в суботу, дня 15. грудня в 8. год. рано; 2) Святочний музичний вечір В. Муз. Інституту, в суботу 15. грудня в 7.30 год. вечером в салі Муз. Товариства, — на якім, крім інавгураційних промов і привітів, зложаться концертові продукції елевів інших років і деяких бувших елевів В. Муз. Інституту; 3) Симфонічний концерт Муз. Т-ва, що відбудеться в неділю дня 16. грудня в 12. год. в полудне в салі Міського Театру. У програму цього концерту увійдуть симфонічні і оркестрально-вокальні твори українських композиторів: Лисенка, Людкевича, Барвінського і Мих. Колесси. Більшість цих творів це новини нашої симфонічної літератури, які досі у нас виконуються вперше. Точну програму концертів подадуть на днях афіші. Білети на оба концерти продаються від середи в Книгарні Наук. Т-ва ім. Шевченка. Замовлення білетів з провінції приймає до суботи рана канцелярія Муз. Т-ва ім. Лисенка, вул. Шашкевича 5.

— **Чого не крадуть у Львові?** В часі експедиції 12 числа „Світа Дитини" на двірець украв якийсь невідомий „аматор" дитячої літератури один пакет із 120 прим. газетки, поадресованої до передплатників в на лінію Львів—Сокаль. Хто отже не одержав цього числа досі, нехай зареклямує його в Адміністрації „Світа Дитини", вул. Зиморовича 3.

— **Страшний злочин.** У селі Лука (Городенщина) жінка Солоницька спонукала свого сина Колодовського (з першого подружжя), щоби вбив її мужа, а свого вітчима і сама помагала йому в цьому злочині; коли Микола Колодовський мав зарубати сокирою сплячого Солоницького, вона тримала мужа за ноги.

— **Ожеледиця.** У неділю небо зробило мешканцям Львова несподіванку. Коли більшість лишала в хаті кальоші, заохочена сухою землею під ногами, пополудні почав накрапати дощик і вулиці та хідники перемінились у ковзанку. Люди ходили, мов діти, що опинились на леді. Було чимало нещасливих випадків.

— **Забута могила.** У чернівецькому „Часі" находимо таку новинку: „В північній частині Берліна — Тегель — в затишнім закутині, в гущавині дерев, ховається греко-православний цвинтар. Тут знайшли приют ті, яких доля закинула на чужину і не судила їм вернути на рідну землю, між свій нарід. Десятки рядів нараховують сотки давніх і свіжих могил. В одім зі свіжих ще рядів — занедбана, опущена могила. Ледви відбивається від землі осіла, розмита, без всякого сліду відвідування. Для нікого, мабуть не цікава, неначе сувора судьба пімстилася, всіх відвернула. І думки насуваються: Кого ховає тут чужа земля і чиї тайни життя скриває на віки ця забута могила? На хресті над опущеною могилою напис: **Nikolai v. Wassilko** 21.III. 1868 † 2 VIII 1924". Як відомо наш покійний діяч оженився вдруге з німкою, кабаретовою артисткою, якій записав усе своє майно. Це стало приводом до процесу його доньок з мачухою за спадщину.

— **„Українське Академічне Товариство" в Берліні** засновалось при „Українському Науковому Інституті", якого діяльність виявляється, між іншим, також влаштовуванням прилюдних викладів. Перший виклад відбувся дня 16. листопада. Референт д-р Д. Олянчин говорив про „Повстання Б. Хмельницького 1648 р. як епохальну подію в історії Східної Европи", при чому порівнює наше повстання з сучасним політичним станом у Західній Европі та означив його як започаткування на сході і півночи епохи, аналогічної до того самого року Вестфальським миром, що закінчив трицятьлітню війну. Дня 5. грудня відбувся виклад інж. О. Батя п. з.: „Польський травневий переворот в історичній перспективі". Референт спробував вияснити сучасний політичний стан Польщі на підставі аналізи історичного розвитку соціяльних відносин на території бувшої польської держави.

— **Жарт чи нове чудо науки?** Американська преса передає звістку про новий винахід доверщений в одній друкарні в Рочестер. Є це приладдя зване „телетайпсельтер", яке дає змогу одному складачеві друкувати газету одночасно на кількох машинах, що є в ріжних місцях, навіть і ріжних містах. Це значило би — переворот у друкарстві.

— **Рекорди.** 22 роки просиділа невинно в'язниці стейту Мічіґан Нелі Поп обвинувачена у вбивстві мужа; коли вона вийшла звідси, саме виявив один з бувших урядовців її мужа, який перед смертю признався до злочину. Держава має виплатити невинній жінці відшкодування. Цікаве, на скільки вона оцінить пів людського життя змарнованого у вязниці. — У селі Миколаєво (Виленщина) згинув самогубством 90-літній старець, опаливши себе сам у розжареній печі. — У Льондоні на прилюдній ліцитації продали напротязі 3 годин предметів за 18.948 фунт. До цього часу така продажа не переходила ніколи суми 130.000 фунт. Квадратний смарагд в півтрети центиметра проданий за 587.000 фунт.; 100 літ тому віце-король Індії купив його в одного магараджі за 5000 фунт.; кілька хвилин пізніше давали йому за нього вже 45.000 фунт. — У селі Городи (Барановичі) жінка прикувала свого мужа Новицького у хліві і тримала його там тиждень. — Найстаршим европейцем уважають норвежця Дракенберга, паламаря, що має 146 літ, а оженився втретє 25 літ тому.

Театри.

„Кооператива Український Театр" під дир. Й Стадника.

Четвер 13-го, г. 7·30 веч. „Вантаж", песа на 3 дії Ярослава Галина (премієра).

Великий Міський Театр:

Вівторок 11-го, г. 7·30 веч. „Мораль пані Дульської" (50% знижки).

Середа 12-го, г. 7·30 веч. „Намисто Мадонни" опера.

Четвер 13-го, г. 7·30 веч. „Одна одинока", оперетка Штольца (премієра).

Кіна.

„Аполльо": „Буря".

„Лев": „Жінка на тортурах" з В. Гайдаровим, Лілі Дамітою і В. Джібсон.

„Оаза": „Зводник молодиць".

„Палас": „Тайна старого роду", Смосарська, Мар, Круковський, Юстіян.

„Фатаморґана" „Авантюристка".

Громадяни! Приготовляймося до відповідного відсвяткування 50-літнього ювилею „Просвіти" та причинімся всі гідним нас ювилейним подарком до створення КНЯЖОГО ДАРУ для нашої Матери.

З театру.

Становище супроти нашого театру.

Наш театр знову приїхав зимувати до Львова. Це його найтяжча пора року: Львів не в силі задовольнити власного театру матеріяльно, власний театр не в силі задовольнити Львова духово. Причини: недостача відповідної театральної салі, магазину з обстановкою, фондів на ведення такого дорогого підприємства та недостача нового репертуару; далі конкуренція місцевих театрів, краще вивінуваних, а головно конкуренція найбільшого суперника всіх театрів: кіна.

Цими недостачами виправдує наша інтелігенція свою байдужість до рідного театру і ними може виправдати наш театр усі свої невдачі. Навіть геніяльні артисти не можуть обійтись без засобів, які творять необхідну ілюзію для авдиторії. Що-ж у такім стані брати за підставу своєї оцінки у відношенні до поодиноких вистав? І вистави не належать до одної категорії. Суботи та неділі не здебільша репертуар „масовий": є між ними старі народні оперетки і сучасні мішанини, легкі, мов теперішня жіноча мода (чим менше одягу, тим більше враження). До нашого старого репертуару не можна прикладати нових домагань, а до нових европейських оперетк не можна ставити претенсій, щоби вони виглядали, наче на столичних сценах. У цій царині театрального мистецтва останнє слово має публика, що його потребує, а мірою його вартости є (на жаль) каса.

До іншого рідня належать песи, якими управа театру і артисти хотять дати доказ, що вложили в них дещо із свого „я" і не хотять лишатися „у хвості" сучасних мистецьких вимог. Вони притягають іншу публику. Між ними є люди спрагнені почути рідне слово перечищене вогнем поезії з буденного намулу і цікаві поглянути, в якій мірі „ми", серед даних обставин, уміємо наслідувати чужі театри. Головним елементом театральної ілюзії та оцінки стає тоді порівнання наміру з його здійсненням. Коли ми бодай в якійсь невеличкій частині можемо, завдяки зусиллю актора, бачити перед собою намір автора і продовжувати його в своїй уяві, тоді мета театру осягнена. Та для цього треба такої передумови: актор мусить ділавитися автором песи не менше як глядач актором. Глядач мусить уміти повторювати в собі працю актора, а актор працю автора.

„Скупар" Мольєра є досить славною песою, щоби варт було на неї поглянути, як вийшла вона на сцені нашого театру. Про неї іншим разом. М. Р.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

ОСИП ГУЗАР.

В пятницю, 7. ц. м. помер у Львові в 72. р. життя сеніор українських складачів, довголітній працьовник друкарні „Діла", Осип Гузар. З Покійним зійшов у могилу незвичайно трудолюбивий, обовязковий і совісний друкарський робітник, що цілих 50 літ провів при друкарській кашті. Попри свою фахову працю був пок. Гузар чуткий і на всі прояви українського громадського життя. Був членом Т-ва „Зоря", членом-основателем і членом надзірної ради видавничої кооперативи „Друкар" і ін. Розуміється, був теж щирим членом своєї професійної організації „Огнище". Як щирий український громадянин, виховав Покійний своїх обох синів на свідомих й активних громадян, давши їм також університетську освіту. На жаль, лиха доля не дозволила йому втішатися своїми дітьми; оба його сини зложили свої голови як жертви війни: старший, відомий сокільський організатор, погиб на італійськім фронті, а молодший, стративши здоровля в окопах і в концентраційних таборах, помер перед кількома роками на грудну недугу.

Похорони пок. Осипа Гузара відбулися в понеділок 10. ц. м. при численній участи товаришів праці, приятелів і знайомих. В останнє попращав Покійного сердечними словами о. кан. Д. Лопатинський, підносячи всі гарні його прикмети й заслуги на протязі цілого його твердого і трудолюбивого життя. — В. И. П.!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Жіночі кооперативи: „Труд" і „Українське Народне Мистецтво" у Львові удаджують в своїй домівці, Ринок ч. 39, І. поверх ПЕРЕДСВЯТОЧНИЙ БАЗАР від дня 9. грудня ц. р. через цілий місяць щоденно між 9—7 годинн. — Вишивки, килими, кераміка; практичні річи, білє, панчохи і т. д. Миколаївські різки, прикраси на ялинку, книжки для дітей солодкі пакуночки і т. п. 1061 2-2

Товариство Українська Захоронка у Львові вул. Руська ч. 3. повідомляє, що до збирання жертв для Захоронок у Львові і на його передмістях на Миколаївське Свято та всякі інші збірки уповажнює лише своїх членів Виділу, заосмотрених у повновласть з печаткою Товариства і підписом голови та секретарки. Про надужиття просимо донести Виділови. — За Виділ Тов. Української Захоронки у Львові: Олена Гординська, голова. Стефанія Филипович, секретарка. 1055 3—3

Місто вінця на домовину надінспектора Олександра Сероїчковського складають Олена і Адель Вітошинські з Відня 40 зол., з того 20 зол. на „Рідну Школу" а 20 зол. на шкоди, спричинені дня 1. листопада 1928 р. 1—1

Оповістка. На покриття шкід в Українськім Академічнім Домі зложили: П. Т. Союз Українок, Клепарів, 25 зол., Громада Підберіжці 90·50 зол., Громада Гуминська 12·20 зол., п. Павлусевич Анна, Струтин нижній 5 зол., Львів-місто: п. Ю. Лапчинський 100 зол., п. Гірняк Александра 100 зол., поза другий, добрими датками 197 зол. і 3 долари, Українські Студенти Богословія 6·020 зол. на студ. харчівню, п. Строцький, нотар в Отинії 10 долярів на харчівню, п. Лунь Петро, Змієвиче, 100 зол., п. Лочинська Дарія, Височко нижнє 5 зол., читальня Просвіти в Старім Самборі 10 зол. ВП. Жертводавцям Комітет Управи Акад. Дому складає щиру подяку. 1—1

Друга частина відчиту д-ра Пазерновича під заголовком „Аль авіюза і Айвазова" відбудеться в четвер дня 13 ц. м. о 7. год. вечер в домівці Українського Лікарського Товариства.

Список жертв на харчівню „Студентської Громади", знищену дня 1. XI. ц. р. „Т-во Прихильників Освіти" 300 зол., Екзекутива Службовників „Дністра" 126 зол., ВП.: Саєнкова, Львів 32 зол., П. Майський, Львів 2 зол., д-р З. Левицький, Коломия 50 зол., дир. Дмитро Винницький, Нежухів 10 зол., дир. В. Кульчицький, Угорсько 5 зол., Мойсакова, Стрий 5 зол., Люся Негребецька, Перемишль 5 зол., Дмитро Луцай 5 зол., Михайло Голіян 2 зол., д-р П. Шкурат 1 зол., Неонілія Гевак-Березовська, Стрий 10 зол., радник Роман Дмоховський, Перемишль 20 зол., д-р Данило Кузик, Кути 10 зол., Дмитро Красножон, Станиславів 10 зол., Педенський Осип, Бережани 5 зол., дир. Пантелеймон Малинович, Станиславів 10 зол., уч. IV. кл. Богдан Годзевич, Дрогобич 5 зол., Стефан Годованський, Устечко 3 зол., Емілія Кадайська, Станиславів 25 зол., Марія Панейко 10 зол., д-р М. Стахурський, Львів 20 зол., „Союз Українок" Жидачів 50 зол., Ф. Чиж 15 зол., С. Шанковська, Дуброва 5 зол., Т-во „Взаїмна Поміч Уч.", Перемишляни 25 зол. Крім цего в натураліях (приблизна вартість в золотих) села: Вишнівки 100 зол., Колодно 50 зол., Підбіжці 150 зол., ВП.: Луцький 250 зол., Дейнека 70 зол., Сасик 100 зол., о. парох Ронкова 20 зол., дир. Скрипка 50 зол., Сербин 30 зол. — (дальший виказ жертв буде оголошений). — Всім ВП. Жертводавцям, як також тим ВП. Паням, які в днях першого листопада не відказалися від несення доразової матеріяльної помочі для українського студентства, складаємо щиру подяку. — За Управу „Студентської Харчівні" — А. Гаєцький. 1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло" В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10